

1. PODEJRZENIE (158) sb n

podejrzenie (66), **podejźrzenie** (66), **podeźrzenie** (21), podejżrenie (4), podejzrenie a. podejzrenie (1), [**podejzdrzenie, podeźrenie**]; podejzrenie *BartBydg, SeklKat, HistAl, DiarDop, GliczKsiąż* (4), *GrzegRóżn, SarnUzn, RejAp, RejPosWstaw, SkarŻyw* (2), *StryjKron* (4), *GórnRozm, PaprUp, ActReg, SkarKaz, SkarKazSej* (2); podejźrzenie *FalZioł, BierRozm, Leop* (2), *UstPraw, CzechRozm* (8), *Calag, CzechEpPORz, NiemObr* (8), *ReszHoz, ZawJeft, OrzJan, WujNT* (2), *SarnStat* (2), *GosłCast*; podeźrzenie *OpecŻyw* (3), *BielŻyw, WróbŻółt* (2), *GroicPorz* (4), *RejZwierz* (2), *GórnDworz* (6); podejżrenie *BibRadz* (2); podejzrenie a. podejzrenie *MycPrz*; podejzrenie : podejźrzenie : podeźrzenie : podejżrenie *GlabGad* (1:-:1), *BielKron* (27:1), *Mącz* (2:22:1:1), *BudBib* (1:1), *ModrzBaz* (8:-:1), *CzechEp* (1:6), *Calep* (2:1), *CiekPotr* (-:4:-:1).

-jżrz- (57), -jzrz- (9); -źrz- (14), -zrz- (7).

o oraz pierwsze i drugie e jasne, końcowe e pochylone.

sg N podejzrenie (17); -é (1), -(e) (16). ◇ G podejżreniã (48); -ã (45), -a (1), -(a) (2); -ã : -a *SarnStat* (1:1). ◇ D podejżreniu (1). ◇ A podejżreniê (35); -é (4), -(e) (31). ◇ A a. N podejźrzeni(e) (1). ◇ I podejżreni(e)m (3) *ReszHoz, ActReg, CiekPotr*, podejżrenim (2) *SeklKat, StryjKron*. ◇ L podejżreniu (42). ◇ pl N podejżreniã (7). ◇ A podejżreniã (2).

Sł stp: podejzrenie, podeźrenie, podeźrzenie, Cn: podejzrenie, Linde XVII w.: podejzrenie, podejźrzenie; poza tym XVIII w.: podejzrenie s.v. podeźrzyć.

1. *Przypuszczenie, domysłanie się czegoś złego; suspicio Vulg, Mącz, PolAnt, Calag, Calep, Cn; suspectio Calag, Calep, Cn; praeumtio BartBydg; occasio Vulg; opinio Cn (144) : Subest suspicio, Ieft nieyákíe podeyźrzenie/ obawáyã íie nieyákíey w tym chytróści álbo zdrády. Mącz 431c, 406d, 483b; Calag 32a; Calep 1037b [2 r.].*

podejzrenie czego (2): *GrzegRóżn G3v*; bo [*Koloman*] ledwo trzy látã w ípokoynym Kroleŧtwie wykonawízy vmãrł/ z podeyżrenim truciźny *StryjKron 330*.

podejźrzenie o czym (1): A taki *Circul [na urynie]* czyni podeyżrzenie o ofzaleniu onego człowieka *FalZioł V 8*.

a. *Posądzienie* (134) : Iozeff lepák chciał paⁿę opuŧcitz/ nie dlã ktorego podeyżreniã/ bo więcey [...] Iozeff wierzył iey ŧwiãtoŧci/ niźli iey brzemieⁿému żywotowi. *OpecŻyw 13v; BartBydg 122b; DiarDop 119*; Kroil myŧlił go poŧtãnowiç náđ wízyŧtkim kroleŧtwem ŧwym: ŧtegoź Kxiãżetã y ŧtãroŧtwie pãtrzyli przyczyney kthorãby náleźli ná Dãnielã z ŧtrony kroleŧtwã: ále ŧadney áni przyczyney/ áni podeyźrzenia nie mogli náleŧç/ przeto że był wiernym/ á ŧadna winã/ ábo podeyźrzenie náydowãło íie w nim. *Leop Dan 6/4; BielKron 223v, 374 [2 r.], 379*; A qua suspicione ille aberat plurimum, Namniey podeyźrzenia tego nie był winien/ dãleko był od tego podeyźrzenia. *Mącz 429c, 19c, 406d, 481d; BudBib 2.Mach 4/34; MycPrz I [A3]; CzechRozm 130; Alexander* teź Cefarz widzãc że máło co wyŧzych czãłow przed nim wiele ludźi dla ledã podeyźrzenia/ iãkoby przeciw máieŧtãtowi wyŧtępne karano/ wolnieyŧze práwo ná ten wyŧtępek vczyñił *ModrzBaz 81v*; przeto náđziewałbych íie/ żeby tãkiemu podeyżreniu [*o nieuczciwe pobieranie podatków*] mieyŧcã dãley ŧadnego niebył/ gdyby y çí coby przynoŧili pieniãdze do ŧkãrbu/ y çí ktorzi ie brãli/ zobopolnie ŧobie kwity pod pieczęçiami dawãli. *ModrzBaz 124v, 20,124v; SkarŻyw 243 marg*; po

trzeći kroć Krzyżakow ofszakawfy wćiekł z więzienia do Litwy piechotą/ dla czego wielkie powarki/ y podeyrzenia v Krzyżakow były vrofły/ gdy ieden ná drugiego wkłádał winę niepilnowania Kieistuta w więzieniu. *StryjKron* 443, 472; w ktorých [*domach bractwa*] wdowy vbogie [...] w doftátku chowáią/ áby fię tám y lám nie tułály z iákim podeyźrzeniem y dobrego mnimánia vblizenim. *ReszHoz* 131; *SkarKaz* 519a; że káždemu dobremu y káždey Dobrey ná tym należy, nie iedno wyftępku Ale y podeyźrzenia ítrzedz fię wfelákiego. *CiekPotr* 7,60; *GoslCast* 75; *SkarKazSej* 684b; [Szychtmistrz, a huttman w iedney gorze braćia albo przyiáćiele blizcy, nie maią być dla poideyzdrzenia [!] *OrdunekGórn* 29].

podeyźrzenie kogo (1): O podeyźrzeniu fláchćicá. *UstPraw* 14.

podejrzenie czego (11): Zadne chwalenie bez podezrzenia łże niebywa. *BielŻyw* 140; *BielKron* 206v; *Mącz* 406d, 429c; *RejPosWstaw* [143³]v; wżákże przed fię ná káždego należy/ nietylko fię krzywdy wyftzregáć/ ále też podeyrzenia krzywdy. *ModrzBaz* 89; *WujNT* 1.Thess 2/5. Cf »by(wa)ć w podejrzeniu«, »w podejrzenie przyść«, »z podejrzenia wywieść«.

podejrzenie na kogo (5): bo w innych ziemiách/ y v was we Włófzech/ fkoro kto namniey co wyftąpi/ álbo choć y nie wyftąpi/ iedno że nań ieft iákíe podeyrzenie; to go wnet połápią *GórnRozm* A4v. Cf »mie(wa)ć podejrzenie«.

podezrzenie na co (1): ná mieyfthcách poświęconych niebywa podezrzenia ná cudzołóstwo. *GroicPorz* 112.

podejrzenie na kim (2): *BielKron* 358v; Similis in Bulbo suspicio consistebat, Równie w takim podeyźrzeniu był Bulbus álbo [...] tákie podeyrzenie yeft zoftawało fie ná Bulbuwe [!]. *Mącz* 396d.

Ze zdaniem przydawkowym dopelniającym [w tym: iż, że (4), jakoby (3), żeby (1)] (8): BibRadz *4v; thákże przez dlugi čás [*Wierszowscy*] w Czechách będąc/ przednieyfe páńftwo mieli. Potym byli w wielkim podeyźrzeniu y wzgárdzeniu od wřzech/ iż kilka krolow Czeřkich cicho pozábiiáli/ chcęcy lámí pánowáć *BielKron* 321, 233v, 358v; *CzechRozm* 130; táowi profzácý/ nie vydá podeyrzenia/ iákoby przedárowáć mieli/ y tych przez ktore łobie iednáią/ y tych v ktorých łobie iednáią/ y tych v ktorých w mocy fá Vrzędy. *ModrzBaz* 44, 87v; Gdybym ia chciał o tobie robić podeyźrzeniem, Zeš onegda z kořciólá porwał kielych złoty *CiekPotr* 7.

W połączeniach szeregowych (4): *SeklKat* M2v; tedy ten Dworzánin nie młody/ nie vczuie żadney gorzkości/ áni ciężkości ferdecźney/ iáką młodzi ludzie niemal záwdy czuią: iáko iefth niewiárá/ gniew/ podezrzenie/ boiaźń/ deřperácia/ y ine zápálczywe řkutki wćiecźeniu podobne *GórnDworz* Mm4; *CzechEp* 102; Iefli kto [...] nie przeřtawa na zdrowych mowách Páná nářzego [...] ten pyřzny iefť/ nie nieumieiący/ ále czwierzácý fię około gadek y řporow o łowiech: z ktorých pochodzą zazdrořci/ řwary/ bluźnierřtwá/ złe podeyźrzenia *WujNT* 1.Tim 6/4.

W charakterystycznych połączeniach: podejrzenie(-a) jawne, łacne, najmniejsze, niemále, niesłuszne, niesłychane, rozmaite, uporne, wielkie (3); *leda podejrzenie, niejakię, wszel(a)kie* (3); *podejrzenie řlachcica; podejrzenie na cudzołóstwo, krzywdy, luterskiej wiary, łakomřwa* (2), *łże, miłości, niecnoty, pijańřwa, poráźki, przywiedzenia [na co], w różności wiar, wyřtępu; podezrzenia powstały, rodzą się, rořtą; przymnáżáć podezrzenia, strzec się, uchronić się, ujć* (3); *dla podezrzenia spalić, z ziemią zrownáć;*

daleko być od podejrzenia, wyzwolić; podejrzenie czynić (2), należeć, pełnić, złożyć; być cierpliwym w podejrzeniu; robić podejrzeniem [o kim].

Zwroty: »by(wa)ć w podejrzeniu« [w tym: w kogo (8), z strony czego (2), czego (1)] = suspicionem sustinere Mącz; perstringi suspicionibus Modrz [szyk zmienny] (22): GroicPorz ii2; Tego czału vmářł Fránćifzek krolewic [...] / ták iáko fie domnimawáli przez trućinę / fthey przyczyiny był w podeyrzeniu / Włoch ieden Sebalthyan BielKron 215v; [Turcyporazili Skanderbega] Moizefz który wiele poślug czynił Skánderbegowi był w podeyrzeniu tey porážki / bo vćiekł do Thurkow. BielKron 252, 104, 218, 218v [2 r.], 231, 233v (14); Mącz 396d, 399c, 448a; SarnUzn C2v; zgoła ták ma poślępować [płec białogłowska] / áby nietelko wczym nie przyštoynym nie była doznaná / ále theż / iżby y w podeźrzeniu najmnieyřzym być nie mogła. GórnDworz V8; CzechRozm 130; ModrzBaz 124v.

»mieć w podejrzeniu« [w tym: kogo (8), co (2); w kogo (1)] = podejrzewać; zelare PolAnt; suspicere Calep [szyk zmienny] (12): RejZwierz 8, 11v; BibRadz Eccli 9/1; Olbrycht Márgrábic znouwu czynił řzkody Norymberczánom y Biskupom / [...] Mauryc tedy máiac go w podeyrzeniu v fiebie / y v innych / ziednáł fie z Brunřzwickim / obiecał mu pomagác przeciw Olbrychtowi BielKron 237, 385v, 411, 435v; fkoró ono ktho zoczy / á pocźnie mieć w podeźrzeniu / ták dłuęo będzie podřtrzeęał / [...] áź fie wřzytkiey prawdy dowie GórnDworz Dd2, Cc6v; BudBib Eccli 9/1; Calep 1037b [2 r.].

»mie(wa)ć, mając(y) podejrzenie« [w tym: kogo (4), o kogo (1), o kim (1); z czego (1)] = podejrzewać; suspicari Vulg, Cn; suspicax, suspiciosus Calep; cadit in [alicuius] suspicionem, habere suspicionem, percelli suspicione, suspectare, suspectus [alicui] est, suspicere Cn [szyk zmienny] (8:2): widzátz iá [Jozef Maryję] brzemienná / wzdychál y řmutnym fie iey milofci vkázowál / [...] bo niěktořeé podeyrzenijé (iako iefł miedzy ludem) na nię miał. OpecŻyw 13v, 13v; GlabGad M4, M7; Raczi teź odciác odemnie řmotę moię iżem podeyrzenie miewał [suspicatus sum] na bliznego meęo WróbŻołt 118/39, oo; Tegoź roku Krol Władřifław pořadzał ty pány Polřkie [...] ná gorny zamek Lwowřki: Andrzeiá s Tęćzyná [...] ná zamek Kráowřki / á Mikołay Chřząťowřki z domu Strzegomia wywołał iż miał ná nie podeyrzenie o krolowá Annę nieřłufzne BielKron 385v; Suspiciosus - Lieda skąd podeyrzenie maiáci. Calep 1038a, 1038a; OrzJan 84.

»oddalić od siebie podejrzenie« (1): Suspicionem a se segregare, Wypráwić fie z podeyrzenia, Oddálić od fiebie podeyrzenie. Mącz 406d.

»w podejrzenie przyřć (a. wniřć)« [w tym: czego (1); do kogo (2)] = cadere a. venire in suspicionem Mącz (6): GliczKsiqź K6v, O6v; Qui tibi in suspicionem nullo suo delicto venit, Który do ciebie w podeyrzenie wřzedł / namnieyřzey drobiny w tym nie będąc winien. Mącz 481a, 29a, 481a, 504d.

»w podejrzenie przywieřć (a. przywodzić), przywiedziony« [w tym: do kogo (3), komu (2)] [szyk zmienny] (8:1): Ktoře wřzytkie [poźądliwořci i namiętnořci] / ma řobie przywieřć w podeyrzenie: y ták o nich rozumieć / iáko o głownych nieprziációlách řwych CzechRozm 227; áby řię wřdy y niektorzy z tych záwiedzionych y omamionych ludźi / ktorým řłowo Boęe we złe podeyrzenie iefł od nowych zwodźcielow przywiedzione / obaczyć [...] mogli CzechEp 128,215; CzechEpPORz *2v; OBRONA Przeciw [...] rozlicźnym potwarzám / ktoremi Xiádz Powodowřki Kánonik Poznánřki / w

fwoim Wędzidle/ ludzi niewinnych/ wpodeyźrzenie/ y w brzytkie pohańbienie/ przywieść vsiłuie. *NiemObr kt [idem]* 3, 4 [2 r.], 73.

»sprawić (a. wyprawić) się, oczyścić (się), wynieść z podejrzenia; uść podejrzenia« [w tym: u kogo (1)] = *purgare crimen, suspicionem a se segregare* *Mącz* (2:1:1;1): *BibRadz* *4v; [*Mojżesz do Żydów*]: Ale ábych was s tego domnimánia [że nie z woli boskiej wybrał Aarona na kapłana] wywiódł/ vczyńcie ták/ weźmi każdy fwoy kadzidlík [...] / przed Pánem kadźcie/ á tám ktorego Pan bog obierze á obiáwi/ będye v nas świętym. Wízyfcy tę rzecź pochwalili y przyięli/ y wyfzedł s podeyrzenia v nich. *BielKron* 41; *Mącz* 332a, 406d; Napirwey fie oczyfcia y wízytki ine wierne s podeyrzenia piyańftwá *RejPosWstaw* [143³]v.

»z podejrzenia wywieść (a. wywodzić), wyprawić; od podejrzenia wyzwolić, [wypleść się]« [w tym: czego (2)] = *a suspicione liberare* *HistAl.*; *suspicionem dimovere a. removere* *Mącz* [szyk zmienny] (3:1;1): *HistAl* D7; *GliczKsiąż* B6; *Mącz* 234e, d; ále go [*Sadachmata*] nádzieia omyliá/ bowiem był poiman od Pánów Litewfkich (co fámo Litwę z podeyrzenia przywiedzenia iego ná burzenie Podola wywodzi) *StryjKron* 617; [Me hac fúlpicione exduam. Z tego podeyrzenia fie wyplotę. *TerentMatKę*t Q3].

Wyrażenia: »podejźrzenia, od podejrzenia wolny« (1:1): *CzechRozm* 130; przetoż tem więcej małżeńftwá trzebá ftrzec/ żeby nietylko od iákiey wády/ ále y od podeyrzenia były wolne [*a vitiorum suspicione sint quam remotissima*]. *ModrzBaz* 33.

»złe, szkodliwe podejrzenie« = *suspicio mala* *Vulg* (4:1): *CzechEp* 102, 128; *CzechEpPORz* *2v; Częłto męzczyzny z gniewu álbo z fwaru fłudzy/ Szkodliwe podeyźrzenie nam [*kobietom*] czynią v ludzi. *ZawJeft* 22; *WujNT* 1.*Tim* 6/4.

Szeregi: »podejrzenie, (i) nienawiść« [szyk 1:1] (2): *CzechEp* 45; ze Krol za ofkarzeniem miał Krolowa wnienawífci y wpodeirzeniu *PaprUp* C3v.

»złe mnimanie a (albo) podejrzenie« (2): *GliczKsiąż* B6v; *Cadere in suspicione alicuius*, We złe mnymanie/ álbo podeźrzenie do kogo przyść. *Mącz* 29a.

»podejźrenie i złe rozumienie« (1): bo gdybychmy byli tylko wedle włáfnego náznego zdánia na fię thák zacną fpráwę wzięli/ żadnym fpołobem nie vfzlibychny byli podeyrzenia y złego o fobie rozumienia/ iákobychny fię w to fámi wfzetecznie á hárdzie wdác mieli *BibRadz* *4v.

Wyrażenie przyimkowe: »bez, krom podejrzenia« = *ne suspicione quidem* *Mącz* (4:2): *BielKron* 192v; *Mącz* 406d; *RejAp* 143; Y to czáfem nie wádzi/ nie kryć fie z miłostí/ bo ludzie widząc tákowe bępieczeńftwo/ iáfną twarz/ y poftępki fzczyre/ niemogá rozumieć nicz złego: á za tym wnet wolno fiádác poľpoľu/ mawiác/ żárthowác/ krom żadnego podeźrzenia *Górndworz* Cc4v; *SkarŻyw* 392; Dobrochowfki ná poľag fkarbu ruźyc musiaľ. Lecz áby tym bępieczniej y bez podeyźrzenia Mogł dác: nápráwił kogoś, iákoby od Skárbká Pieniádze ze Fráncyey przynioľ *CiekPotr* 2; [*StatNorb* 113].

W przen (3) : [*te znaki sq*] iednym świádkiem potwierdzone/ ták godnym ná ktorego by namnieyľza mákuľá podeźrzenia niebyľá *GroicPorz* hh3v; *Improborem facta primo suspicio insequetur deinde sermo*, Złych ludzi vczyńków pirwey podeyźrzenie á potym omówká náśłáduye to yeľt nie mogá być zátáyone. *Mącz* 385c; Lecz podeyźrzenie w fercu v obcych zásiádo. *CiekPotr* 7.

b. *Spodziewanie się* [żeby nie = że] (1) : za iakimsi podeirzeniem zeby Karanie zato wtargnienie do Wołoch od KIM nie odniesli, na wies się zas swowolnie rozbiezeli. *ActReg* 121.

2. *O tekstach: niepewność, niewiarygodność; suspectio, suspicio JanStat* (11) : A ielliby Literá ná mieyfctu ízkodliwym bylá odnowioná/ kthora by iákie podeźrzenie przynosiłá/ táki líft ma być odrzucon. *GroicPorz* y3; *SarnStat* 1104.

Zwroty: »w pode(j)źrzeniu mieć« [szyk zmienny] (2): iż dawni niektorzi wieldzy wymowce [...] dawáli to znác chytrze ludziom/ iákoby fie vczyć [oracyj] nigdi nie mieli/ [...] ktora náuká by fie bylá namniey odkryłá/ bárzoby byli ná tym chramáli/ bo iá ludzie máią w podeźrzeniu/ á iákoby fie boią/ by ich nią nie ofzukano. *GórnDworz* E7v; *NiemObr* 135.

»w podejźrzenie przywoodzić (a. przywieść)« [szyk zmienny] (4): Bo gdziebyś ty mnie viąwfyzy fie zá rzecz kthorá chciał mieyfce iedno y drugie w podeyźrzenie przywoodzić/ omyłkę mu ábo podmiot przyczytáiąc: áżcíby też zas tobie/ ktho infzy tofz vczył/ [...] tákby fie potym o wzyfłkim zwątpic mufiáło. *CzechRozm* 138, 137; *NiemObr* 152, 165.

»w podejźrzeniu zostać« (2): powiedz czemu nie tych fłow vżywa Máteufz ktorych vżywał Ezáiafz: gdyż fłowy iego/ rzeczy fwey podeprzeć/ ábo iey rádfzey dowieść chciał? Abowiem ielli fie to nie obroni/ tedy świádectwo iego w podeyźrzeniu zoftanie *CzechRozm* 125v, 126.

Wyrażenie przyimkowe: »przez podejźrzenia« (1):

~ *Szereg:* »przez podejźrzenia i przygany« (1): ábyfmy [...] líft Párgáminowy potwierdzenia Przywileiu [...] Kázimiérzá Królá Polfkiego [...] zdrowy/ cáły/ niezgwałcony/ niepomázány/ áni w żadnéy części fwéy niepodeyźrzány/ y owfzem przez wfelkiégo podeyźrzenia y przygány [*sed omni prorsus vicio et suspicione carentem JanStat* 1017] [...] raczyli on potwierdzić *SarnStat* 951. ~

3. *Podjejrliwość [czyje]* (1) : wybráli [...] Rochowicá/ wfzákże dla iego okrutności á podeyrzenia rychło go złożyli. *BielKron* 321.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : *BierRozm* 9 [tekst zdefektowany]; *Falsitas, Fałziwość/ Podeyźrzenie. Mącz* 117a.

Synonimy: **1.** domysł; **a.** posądzenie; **2.** niepewność.

Cf **PODEJRZANIE, PODEJŹRZEĆ**

KW, ZCh